

Nesillerin Ağabeyi
FETHİ GEMUHLUOĞLU

Gıyasettin Dağ

İÇİNDEKİLER

Önsöz / 7
İrfan Fethi Gemuhluoğlu / 9
Gemuhluoğlu ve Arapgir / 11
‘Her Őeyimi Anama ve Babama Borçluyum / 13
Gemuhluoğlu'nun Milliyetçi Derneklerdeki Faaliyetleri / 17
MareŐalin Vefatı ve Gemuhluoğlu / 25
Kıbrıs Davası ve Fethi Gemuhluoğlu / 34
“Sergi Sarayı - Zıpır Sarayı” / 40
Almanya Yılları / 42
“Özel Kalem Müdürü” / 46
Bir Vakıf Hayat ve Türk Petrol Vakfı / 49
“Asıl Ağabey, Fethi Gemuhluoğlu'dur” / 66
Kapısında ‘Dostluk’ Yazan Bir Alperen / 99
‘Büyük Rüyalar Gören’ Bir Medeniyet İnŐacı” / 111
Gemuhluoğlu’nda Okuma ve Yazma / 134
Edirne ve Ötesi / Fethi Gemuhluoğlu /147
Yeniden Bir Merhaba / Fethi Gemuhluoğlu / 149
Gemuhluoğlu ve Şiir / 152
Siyaset ve Gemuhluoğlu / 159
Gemuhluoğlu’nun Tasavvufa BakıŐı ve YaŐayıŐı / 162
AŐka Adanmış Bir Hayat / 172
Gemuhluoğlu’nda Hz. Peygamber Sevgisi / 181
Gemuhluoğlu ve Mektup / 184
Dünya Duvarına ‘Dostluk’ Yazan Bilge’ye / 194
Bir Bağlanma Hikâyesi / 198
‘Bana Hakkınızı Helal Edin’ / 210
Bir Ölüm Münasebetiyle / Necip Fazıl Kısakürek / 217
Kaynakça / 218
Albüm / 220

ÖNSÖZ

Fethi Gemuhluoğlu'nun kim olduğuna dair soruların cevaplarını geniş biçimde bu eserde bulacağınızı ummaktayım. Bu kitabın yazarına göre Gemuhluoğlu, geçmişteki büyük Türk İslam medeniyetinin yeniden ayağa kalkacağına inanan, bu uğurda çaba gösteren, medeniyet duvarının iyi insanlarla, yetişmiş kadrolarla örüleceğini bilen, bu sebeple bütün yatırımını insana yapan, gençleri geçmişteki o büyük medeniyeti yeniden kurmaya hazırlamak isteyen bir gönül ve fikir adamıdır.

Siyasette ve bürokraside önemli görevlere gelebileceği halde bu görevlerden uzak kalmayı, 'gizli olmayı' tercih etmiş, 'insan mühendisi' gibi gelecek vadeden öğrencileri, akademisyenleri Türk Petrol Vakfı üzerinden burs ve diğer imkânlarla destekleyerek özellikle akademide, fikir ve sanat dünyasında, matbuatta yer almaları için özendirmiş, teşvik etmiş ve cesaretlendirmiştir. İyi nesiller yetiştirme sevdasına tutulmuştur.

Onun aşk ve dostluk üzerine temellendirdiği yaşam biçimi sadece beşerî dostluklar değildir. Unuttuğumuz coğrafyaya, tarihe ve fikre dostluktur. Anadolu'dan burs için gelen genç insanlara hangi cemaatten, hangi tarikattan olduğunu sormadan önce 'Sen hiç âşık oldun mu?' sorusunu sormuş, aşk ile işini yapanın, aşk ile görevini yapanın başarılı olacağını düşünmüştür.

Geçmişimizle bağlantıyı koparan arızaları gidermek, kültür ve sanatla yeniden var olma adına, okuyan, kendini değiştiren ve toplumun değişimine örneklik edecek münevver kadrolarını yetiştirmek için yaşamış ve ömrünü bu ideale adamıştır. O adanmışlıklardır ki bugün çok sayıda fikir ve sanat insanında ondan bir parça, bir yansıma bulunmaktadır.

Gemuhluoğlu'nun fikir insanı olduğu kadar bir aksiyon adamı olduğunu, ülkemizin zor zamanlarında önemli görevler üstlendiğini, perde önünden ya da arkasından kendisinden

beklenen vazifeleri fazlasıyla yerine getirdiğini okuyunca göreceksiniz.

Kısa ömrüne çok sayıda güzellikleri sığdıran, az yazan, çok anlatan, yazarak değil yaşayarak örnek olan bir insanı, ağabey vasfınının gerçek sahibi olmasını, aşk ve dostluk denince akla gelmesinin sebeplerini bu eserde bulacaksınız.

Bu satırların yazarı kendi toprağının bir insanı olan Gemuhluoğlu'nu yüz yüze tanıyacak yaşta değildir. Ancak onu hem bir hemşehrisi olarak hem de ülkemizin kültür, sanat ve cemiyet hayatındaki silinmez izleri nedeniyle tanımaya, anlamaya ve anlatmaya gayret etmiştir.

Uzun yıllar süren okuma, kaynak tarama ve yazılma süreçlerinin ardından Gemuhluoğlu'nun doğumunun 100. Yılında tamamlanan bu eserin ülkemizin kültür dünyasına bir zenginlik katmasını diliyorum.

Gıyasettin Dağ
Elazığ / 2022

İRFAN FETHİ GEMUHLUOĞLU

1914	Babası Mustafa Neşet Efendi ve Annesi Fatma Saniye Hanım'ın evliliği
1921	Baba Mustafa Neşet Efendi'nin Erzurum, Çanakkale ve Galiçya cephelerinde uzun yıllar devam eden askerliğinin bitişi ve evine dönüşü
1922	İrfan Fethi Gemuhluoğlu'nun dünyaya gelişi
1940	Haydarpaşa Lisesinden mezuniyeti
1940	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine kaydını yaptırması
1946	Çanakkale Gelibolu'da adliyede yedek subay olarak askere gidişi
1948	Yedek subaylığının/askerliğinin sona ermesi
1949	Kıbrıs'tan gelen 108 öğretmen için İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği tarafından tertiplenen programda öğretmenlere konuşması ve Kıbrıs konulu yazılarının çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanması
1949	Şimallim adlı şiirinin Serdengeçti dergisinde yayınlanması
1950	İstanbul'da öğretmenliğe başlaması
1950	Kıbrıs Koruma Cemiyetinin kurulması ve yönetimde görev alması
1950	Mareşal Fevzi Çakmak'ın cenazesinde gençlik lideri olarak bulunması
1951	Türk Milliyetçiler Derneği'nin kuruluşu ve görev alması
1955	İstanbul Spor ve Sergi Sarayında müdürlüğe başlaması
1955	Arapgir Kültür Derneği'nin yayın organı Göladağı dergisinin yayın hayatına başlaması ve yayın kurulunda yer alması

1956	Arapgir Postası'nda ilk yazısının yayınlanması
1959	Dr. Emine Suzan Hanım ile evliliği
1961	Mehmet Ali Gemuhluoğlu'nun doğumu
1962	Veli Selman Gemuhluoğlu'nun dünyaya gelişi
1963	Almanya'da görevli olan eşiyle birlikte Almanya yılları
1965	Millî Eğitim Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğüne atanması
1966	TOBB Basın Müşavirliğine getirilmesi
1968	TOBB'daki görevini İstanbul'da yapmaya başlaması
1969	Türk Petrol Vakfı'nın Kuruluşu ve Genel Sekreterliğe getirilmesi
1970	Kurucuları arasında bulunduğu Aydınlar Ocağı'nın faaliyete başlaması
1975	Aydınlar Ocağı'ndaki meşhur Dostluk Üzerine adlı konuşması
1977	5 Ekim günü vefatı
1977	6 Ekim günü Fatih Camisinde kılınan cenaze namazının ardından Sahra-yı Cedit mezarlığına defni
1978	Dostluk Üzerine adlı konuşmasının yayınlanması
2016	Dr. Emine Suzan Hanımın vefatı

*'Anacığım beni Arapgir'de büyüseydim ne olacaksam öyle
yetistirdi'*

GEMUHLUOĞLU VE ARAPGİR

Arapgir, bu küçük Anadolu kasabası tarihî ve doğal güzellikleri ile olduğu kadar özellikle son dönem Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde yetistirdiği ilim, fikir ve devlet adamlarıyla da temayüz etmiş bir yerdir. Arapgir'den yetişen Yusuf Kâmil Paşa, Cevat Çobanlı, Mahmut Kemal İnal ve Fethi Gemuhluoğlu bu duruma örnek sayılabilir.

Fethi Bey'in ailesi Arapgir'den İstanbul'a taşınmıştır. Ailesi, evlerinin bulunduğu Göztepe semtinde ikamet etmiştir. Ailesi ve özellikle annesi doğduğu topraklardan tevarüs ettiği gelenekleri İstanbul'a taşımış ve bunları burada da yaşatmıştır. Gemuhluoğlu da doğduğu topraklarla, oradan miras kalan güzelliklerle irtibatını hiçbir zaman koparmamıştır. Konuştuğu gençlere memleketleriyle sürekli irtibat halinde olmalarını öğütlemiş, 'Doğduğun topraklarla ilgini kesme, gurbet kahrını yaşa, sılayı unutma' diye öğüt vermiştir. Sözlerinde, yazılarında, dost sohbetlerinde o topraklara, Arapgir'e dair anılar, şiirler, yaşanmışlıklar her zaman yer almıştır.

Doğduğu ev ve içerisinde bulunduğu aile onun kişiliğinin şekillenmesinde asli unsurlardan biri olmuştur. Doğduğu ve yaşadığı çevreyi Muharrem Ergin şu cümleler ile anlatmaktadır: "Göztepe'deki ev Fethi'yi Fethi yapan unsurlardan biridir. Bu küçük ev, bir cadde kenarındadır. Öyle ki doğrudan doğruya yola bitişiktir. Arada en küçük bir mesafe yoktur. Duvarın bir tarafında bir kalabalık, gürültü, fakat öte tarafında inanılmaz bir sükûn vardı. Bu âdetâ Fethi'nin hayatının aynasıdır, mekân olarak Fethi'de rolü olan unsurdur. Bu, bahçe içerisindeki küçük eve girdiğiniz zaman ki benim hiç unutamadığım mekânlardan birisidir, bahçenin devamı olan bir ev, evin devamı olan bir

bahçe! Arada duvar vardı, fakat ev nerede başlıyor, bahçe nerede bitiyor? Bunu anlayamazdım.”¹

Aile kökeni Arapgir’e, daha doğrusu bugün Elazığ’ın Ağın ilçesi sınırlarında kalan Gemuhu (Demirkazık) köyüne dayanır.² Onun hayatında Arapgir doğduğu topraklar olmasından daha fazla değer ifade etmektedir. Az sayıda yazı yazmış ve bu yazılarını da sadece doğduğu ilçe olan Arapgir’in yayını olan Arapgir Postası’nda yayınlamıştır.

Arapgir’e olan bağlılığını bir röportajda şöyle anlatmaktadır: “Cetlerime gelince; bilâistisna hepsi Arapgirdir. Anam da babam da. Ben İstanbul’da doğdum. Göztepe’de. Fakat anacığım beni Arapgir’de büyüyeydim ne olacaksam öyle yetiştirdi.”³

Tahir Kutsi Makal’a göre ise Gemuhluoğlu memleketiyle olan irtibatını sürekli canlı turan birisiydi: “Arapgir tarih boyunca değerli hizmet ve fikir adamları yetiştirmiştir. Fikri ve bilgiyi aşk ateşinde pişiren büyük gönül adamı Fethi Gemuhluoğlu da Malatya’nın Arapgir ilçesindendi. Cebinde, çantasında, masanın üzerinde mutlaka ‘Arapgir Postası’ gazetesi bulunurdu. Memleketinden sürekli olarak haberler alır, doğduğu yöre ile ilişkisini canlı tutardı. Her gence verdiği öğütlerden biri de o idi: “Doğduğün topraklarla ilgini kesme, gurbet kahrını yaşa, sılayı unutma” derdi. Beni de bu yüzden severdi.”⁴

¹ Muharrem Ergin, *Dostluk Üzerine*, İz Yayıncılık, s. 367

² Servet Tekin, *Dostluğa Adanmış Bir Ömür*, Fethi Gemuhluoğlu, Bir Yayıncılık

³ Fethi Gemuhluoğlu, *Dostluk Üzerine*, s.114, İz Yayıncılık.

⁴ Tahir Kutsi Makal, *Dostluk Üzerine*, İz Yayıncılık, s. 548

‘HER ŐEYİMİ ANAMA VE BABAMA BORÇLUYUM’

Fethi Gemuhluoğlu’nda kadın ve anne kavramı özel bir yere sahiptir. Bulunduğu her ortamda, her fırsatta annesinden bahsetmekte, onun kendisi üzerindeki etkisini anlatmakta ve hayata nasıl hazırladığına dair örnekler vermektedir. Eği Suzan Hanım da onun hayatındaki ikinci önemli kadındır. Her fırsatta ‘refikam’ diyerek onu iftiharla tanıtmakta ve ondan sonraki hayatının nasıl değiğtiğine ve güzelleğtiğine değinmektedir.

Bir röportajında ailesinin tarihçesi hakkında bilgi verirken annesini şu cümleler ile anlatmıştır: “Kandildi, üç aylardı, muharremdi, arıfeydi, ertesiydi derken hemen hemen bütün seneyi oruçlu geçiren bir toprak kadını. Türküleri anamın ağlamaklı ezgisiyle, ‘Ninni Balam’dan’, ‘Yeşil Kurbağalara’ kadar söylediği muhrik sesle sevdim. Her şeyimi anama ve babama borçluyum.”⁵

Uzun yıllardır söz ve yazı orucu tutan Gemuhluoğlu o dönem yayınıni durduran Serdengeçti dergisi yeniden yayınlanmaya başlarsa bu dergiye “anam kadın” diye bir yazı yazma sözü vermiştir. Osman Yüksel Serdengeçti anlatıyor: “Bana ‘Ustam’ derdi. Hâlbuki kendisi bizden küçük olduğu halde bizim ustamızdı. Çok kaygılı, çok güzel konuşan bir dosttu. ‘Serdengeçti’yi tekrar çıkarırsan sana yazı vereceğim. Anam Kadın adında bir yazı’ derdi.”⁶

Ergun Göze bir yazısında Gemuhluoğlu’nun annesinin nasıl bir Anadolu kadını ve iman sahibi olduğunu şöyle anlatmaktadır: “Ben Fethi Ağabey’in annesini de babasını da tanıdım. Annesi tam manası ile bir Anadolu kadını, Türkmen kadını. Bizim Maraşta, Urfada, Sivas’ta gördüğümüz bir kadın gibi. Hep geride kalan, fakat vermek icap eden yerde hep önde olan-

⁵ Röportaj, Nevzat Sezer, *Dostluk Üzerine*, İz Yayıncılık, s. 113

⁶ Ahmet Kabaklı, *Serdengeçti*, Mavera 1977

dır. Annesini çok severdi. Ve ben annesine dair anlattıklarının birini çok büyük bulurum. Bir gün baktım kadın anam Kuranı Kerim'i açmış, elinde bir çöp bir şeyler yapıyor: "Ana ne yapıyorsun?" diye sordum: "Çağam ben cahilim Kuran okuyamıyorum. Bu çöplerle üzerinden gidiyorum. Belki Allah bana da bundan ötürü bir sevap verir."⁷

Göze bir başka yazısında aynı konuda: "Şimdi bu cahil kadının irfanı. İşte Fethi Ağabeyin ruhu"⁸ diyerek onu besleyen irfana dikkat çekmektedir.

'Onun anasını hepimiz kendi anamız kadar tanırđık'

Annesinden sık sık bahsetmesi ve konuşmalarından bölümler aktarması arkadaşlarının üzerinde de izler bırakır. Rasim Özdenören de bu cümlelerden etkilenenlerdendir: "Sık sık rahmetli annesinden bahsedirdi. Öyle ki onun anasını hepimiz kendi anamız kadar tanır hale gelmiştik. Erdem Bayazıt'ın şiir kitabını Fethi Ağabeyimizin anasına adamasında onu artık hepimizin tanıyor olmasının payı büyüktür."⁹

Yakın dostlarından biri olan Muharrem Ergin'e göre onu güçlü kılan, var eden üç unsurdan bahsedilebilirdi, bunlardan birinci unsur olarak yetiştiği evi sayan Ergin ikinci sıraya annesini, üçe de eşini koyar: "...duvarın ve bahçenin içerisinde ancak tarihî Türk ailesinin faziletlerini bütün unsurlarıyla üzerinde taşıyan bir ana-baba mevcuttu. Gerçekten Fethi gibi bir evladı doğuracak bir ana idi Fethi'nin anası. Fethi'yi Fethi yapan üçüncü unsur O'nun hanımefendisidir. Bizim nesil gibi Fethi de erkenden cemiyet işlerine karıştığı için geç evlenmiştir. Fakat Fethi'nin Fethi olmasında Suzan Hanımefendi gibi büyük bir insanın, görünmeyen, kimsenin bilmediği muazzam rolü çok bariz bir şekilde bize aksettirmiştir."¹⁰

⁷ Ergun Göze, *Dostluk Üzerine*, İz Yayıncılık, s. 444

⁸ Ergun Göze, *Dostluk Üzerine*, İz Yayıncılık, s. 364

⁹ Rasim Özdenören, *Dostluk Üzerine*, İz Yayıncılık, s.390

¹⁰ Muharrem Ergin, *Dostluk Üzerine*, İz Yayıncılık, s..368

'Anamı ne kadar çok sevdiğimi cümle âlem bilir'

Arapgir'e gönderdiği bir mektubunda annesinin rahatsızlığının kendisinde nasıl bir hüzne dönüştüğünü görmek mümkündür: "...kendisine üçüncü defa felç gelen garip anamla meşgulüm. Son on gündür biraz kendine geldiği için eve dönmüş bulunuyor. Anamı ne kadar çok sevdiğimi cümle âlem bilir. Anamın iyi olacağından emin ve ümitli idim, o kadar. İyi olacak ve benim iki odalı evimde uzun yıllar yaşayacak. Anam biraz daha kendine gelince izni İlahi, izni Resul ve izni Azizane ile evlenirim. Herhalde Ekim'de evli olurum. Evli barklı değil. Sadece evli olurum. Ev'li değil, helalli. Kadınlı."¹¹

Annesine olan muhabbeti ve özlemi mektuplarına da yansımıştır: "Urum ile Urus sulh yapınca anam da beni verecekti" öyle derdim, yüzü gözü solar, yüreği hop hop ederdi. Anamı çok arıyorum. Hala geceleri geliyor bana, okuyup üfleyp yerine gidiyor."¹²

'İşini bulan değil, eşini bulan kurtulmuştur'

Mehmet Çavuşoğlu'na göre Fethi Bey evlilikten ve kendi evliliğinden bahis açıldığında "İşini bulan değil, eşini bulan kurtulmuştur" demektedir. Bu cümle Fethi Gemuhluoğlu'nun geç evlenmesinin, eşini ararken dikkatli davranmasının bir yansımasıdır.

Yakın dostlarından Akif İnan'a göre Gemuhluoğlu kadın konusunda görülmemiş derecede iffet sahibidir: "Belki de söylenmesinde yarar var. Kadın konusunda görülmemiş derecede iffet sahibiydi. Bir gün sohbetinde hiçbir kadınla gayrimeşru ilişkisi olmadığını, hatta böyle bazı imkânlar zuhur ettiğinde mutlaka bir engel çıkıp o günahı işlemekten alıkonulduğunu söylemişti. Fethi Ağabeyin hayatında eşinden başka kadın yoktu ve eşine de -gerçekten biz çok yakın olduğumuz için- anlatırdı,

¹¹ Nevzat Sezer'e Mektup, a.g.e., s.60

¹² Asiye Erkal'a Mektup, a.g.e., s.179

çok büyük bir muhabbet ve saygı ile bağlıydı, hayrandı. Nişanlı yıllarını, evlenme konusunda birbirlerine göstermiş oldukları fedakârlıklarını eşini takdir ile yâd sadedinde bize naklederdi. Fethi Ağabey eşsiz bir hayâ sahibi idi.”¹³

Rıdvan Çongur, Fethi Bey’in Suzan Hanım’la evliliğinin örnek bir evlilik olduğunu belirtir: “Dr. Suzan Hanım hayat serüveninde bir ‘nişan taşı’ olma hususiyetine haiz. O, bu evlilik sayesinde doğup büyüdüğü eve benzeyen bir sıcak yuva kurmuş oldu, hayat arkadaşının kendisine destek vermesiyle ‘Fethi Ağabey’ olmaya devam edebildi. Birbirleriyle uyumlu ve pek çok insana kolay kolay nasip olmayan, çoğu evlilere örnek olabilecek evlilik hayatlarında Mehmet Ali ve Veli Selman adlı iki oğula sahip oldular. Bu evlilik kendi bildiği ve çizdiği ülkü yolunda giden Fethi Ağabeyimize güç kattı.”¹⁴

Almanya’dan oğluna hitaben yazdığı mektup aile kavramına, eşine ve çocuklarına olan muhabbetini ortaya koymaktadır: “Ay yüzlü, güneş yüzlü oğul canım Ali’ye. O aydınlık yüzlü annen, sen ve kardeşin benim dünyamsınız. Sizden kuvvet buluyorum. Türkiye’mizin cümle çocukları ve anneleri için kavgaya katılmayı ibadet addediyorum.”¹⁵

Altan Deliorman, Fethi Bey’in evlilik için çok beklediğini ve eşini bulduğunu söylemektedir: “Fethi Ağabey geç evlendi: Kırk yaşlarında. Pek muhterem bir doktor hanımefendiyle: “İşini değil, eşini bulan kurtulmuştur” diyordu. Çok bekledi ama eşini buldu. Onun bütün fevranlarına, öfkelerine, duygu çağlayanlarına anlayışla yaklaşabilen, O’nu tanıyan, seven ve galiba en önemlisi anlayabilen bir eş. Toplanıp beraberce Almanya’ya gittiler: “Diyar-ı Küfr”de birkaç yıl kaldılar.”¹⁶

¹³ Akif İnan, *Dostluk Üzerine*, İz Yayıncılık, s.630

¹⁴ Rıdvan Çongur, *Türkiye’nin Muhtarı Fethi Gemuhluoğlu*, Manas Yayıncılık

¹⁵ Servet Tekin, *Dostluk Üzerine*, İz Yayıncılık, s. 23

¹⁶ Altan Deliorman, *Gönüller Sultanı*, Türk Edebiyatı Dergisi Kasım 199, S: 205

GEMUHLUOĞLU’NUN MİLLİYETÇİ DERNEKLERDEKİ FAALİYETLERİ

Türk Milliyetçiliğine hizmet amacıyla kurulan ilk dernek Türk Kültür Ocağı’dır ve kuruluşu 1946 yılında gerçekleşmiştir. Gemuhluoğlu bu derneğin kuruluşunda görev almamış ancak faaliyetlerine askerliği sonrası katılmaya başlamış ve zamanla irtibatını artırmıştır. Dönemin yakın tanığı Faruk Kadri Timurtaş o günleri şöyle anlatmaktadır: “1946 yılında milliyetçi arkadaşlar bir teşekkül etrafında birleşerek bir dernek kurduk, Türk Kültür Ocağı.¹⁷ Kuruluş döneminde sanırım rahmetli askerdediydi. Derneğe iltihakı 1947 yılında olmuştur. O zaman Fethi bizim arkadaşlar arasında talâkat ve belâgatiyle dikkat çekiyordu. Adeta kınından çekilmiş bir kılıç gibiydi. Dernek faaliyetlerinde son derece müessir faaliyetler göstermiştir.”

Dernek önemli kültürel faaliyetler gerçekleştirmiş, muzır neşriyatı telin eden çalışmaların yanında af kanunu ile Nâzım Hikmet’in serbest bırakılmasını da protesto etmiştir. Derneğin döneme damgasını vuran faaliyeti Mareşal Fevzi Çakmak’ın cenazesine sahip çıkması olmuştur. Türk Kültür Ocağı ve diğer milliyetçi dernekler Mareşal’in cenazesine sahip çıkmış, omuzlara alarak taşımış ve defnetmişlerdir. TRT’yi protesto eden milliyetçi gençliğin liderlerinden biri Gemuhluoğlu’dur. Fethi Bey’in Mareşal’in ardından onun hakkında kaleme aldığı yazı da geniş yankı uyandırmıştır.

Gemuhluoğlu’nu daha sonra Türk Milliyetçiler Derneği’nin kurucuları arasında görmekteyiz. Derneğin kuruluş amacı milliyetçi dernek ve oluşumları bir çatı altında toplamaktır. Derneğin bütünleştirici tavrı ile Fethi Bey’in düşünce ve idealleri

¹⁷ Dernek kurucuları şunlardır: “Ali Hatipoğlu, Ali Yörük, Bahadır Dülger, Faruk Kadri Timurtaş, Sedat Çetindaş ve Turgut Atasoy.” Servet Tekin/ a.g.e.

benzeşmekte, uzlaşmacı ve kucaklayıcı tavrı ile örtüşmekteydi. Derneğin başkanı Bekir Berk'tir ancak önemli simalarından biri olan Gemuhluoğlu derneğin kuruluş nizamnamesini hazırlamakta katkı sunmuştur. Türk milliyetçilerinin bir çatı etrafında toplanması amacıyla kurulan Milliyetçiler Federasyonu'nda da etkin vazifeler gerçekleştiren Gemuhluoğlu'nun temel amacı "Bütün Türk milliyetçilerini bir cephe etrafında birleştirmektir." Birleştirici ve uzlaştırıcı tavrı federasyon kurultayında da devam eder ve bütün milliyetçi derneklerin federasyona katılması, faaliyetlerini bir çatı altında yürütmeleri için çok çaba gösterir. Derneğin nizamnamesini kaleme alan heyette yer alan Gemuhluoğlu'nun yaşamına yön veren amaçlarının bir yansımasını derneğin nizamnamesinin satır aralarında görmek mümkündür: "Teşkilatlanmaktan maksat milliyetçiliğin bütün şümulü ile Türkler tarafından benimsenmesi, onlarda millî ruh ve şuurun daima canlı kalması"...

'Milliyetçiler Tek Cephede: Milliyetçiler Federasyonu'

Gemuhluoğlu milliyetçi derneklerin bir federasyon çatısı altında toplanma amacıyla gerçekleştirilen kurultayda önemli görevler üstlenir, birleştirici yönü yeniden ortaya çıkar. Kurultay konuşmasında: "...Bugün tarihi bir vazifeyi ifa arifesinde bulunuyoruz. Bütün Türk Milliyetçilerini tek cephe halinde ifrağ gibi mukaddes bir vazifeyi ifa şerefi bizlere nasip olursa bu elbette bizler için unutulmaz birer iftihar vesilesi olacaktır."¹⁸

Milliyetçiler Federasyonu başlangıçta Türk Kültür Ocağı, Türk Kültür Çalışmaları Derneği ve Türk Gençlik Teşkilatı'nın bir araya gelmesi ile 1950 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Federasyon ilk kurultayını kuruluşunun birinci yılında yapmış ve kuruluşta bir çatı altında toplanan dernekler kurultaya 15'er delege göndermişlerdir. Derneklerin birleşme ve federasyon olma sürecinde aktif rol üstlenen Gemuhluoğlu kurultayda yaptığı

¹⁸ Murat Kılıç, *Allah, Vatan, Soy, Milli Mukaddesat*, İletişim Yayınları

konuşmada uzlaşmacı ve birleştirici tavrını sürdürmüştür. Birleşme müzakereleri sırasında söz alarak: “Bugün büyük bir tarihî vazifeyi ifa arifesinde bulunuyoruz. Bütün Türkiye milliyetçilerini tek cephe halinde ifrağ gibi mukaddes bir vazife ifa şerefi bizlere nasip olursa hakikaten iftihar edebiliriz. Bütün milliyetçi derneklerin birleşmeleri şarttır. Kutsi ve tarihî bir vazifeyi ifa edelim arkadaşlar”¹⁹ diye konuşmuştur. Konuşmaların ardından federasyona dâhil olan derneklerin bir cemiyet halinde birleşme kararı delegelerin ittifakı ile kabul edilmiş ve cemiyetin nizamnamesinin hazır edilmesi için toplantıya ara verilmiştir. Birkaç saat içinde nizamname Gemuhluoğlu’nun da içinde yer aldığı bir heyet tarafından kaleme alınmış ve hazır edilmiştir. Tartışmaların ardından cemiyetin adının Türk Milliyetçiler Derneği olması benimsenmiştir. İsim konusunun çözülmesinin ardından hazırlanan nizamname maddelerinin müzakereleri esnasında da Gemuhluoğlu’nun tavırları belirleyici unsur olmuştur. ‘Gaye’ maddesi tartışılırken Allah kelimesinin maddeden çıkarılmasının önerilmesi üzerine söz alan Gemuhluoğlu, Allah kelimesi yerine önerilen millî mukaddesat kelimesinin muhtelif memleketlerde komünizm, kapitalizm, sosyalizm ve hümanizm bakımından nasıl değişik anlamlara geldiğini ve Allah mefhumuna şamil olamayacağını ifade ederek maddenin hazırlanan şekliyle kabul edilmesini sağlamıştır. Önce federasyon altında birleşen dernekler daha sonra Türk Milliyetçiler Derneği etrafında toplanmasını tamamlayınca federasyon kendini feshetmiştir.

Türk Milliyetçileri Derneği’nin nizamnamesinde yer alan ve Allah kelimesi nedeniyle tartışmalara neden olan madde şöyledir: “Dernek siyasi bir gaye takip etmez, siyasi partilerle ilgisi yoktur. Gayesi Allah, vatan, soy, tarih, dil, anane, sanat, aile, ahlak, hürriyet ve millî mukaddesat esaslarına dayanan Türk milletini meydana getiren unsurları muhafaza etmek ve bütün milliyetçileri teşkilatlandırmaktır.”²⁰

¹⁹ Murat Kılıç, *a.g.e.*

²⁰ Murat Kılıç, *a.g.e.*